

GERÇEK KİMLİĞİ İLE İNCE MEHMET VE ÇUKUROVA

Saffet UYSAL (*)

"İnce Mehmet" adını Türk insanı, ünlü romancımız Yaşar Kemal'in aynı adı taşıyan romanı yayımlandıktan sonra duydu. Bu roman yayımlanmadan önce Afyonkarahisar, Uşak, Denizli, İsparta, Burdur, Antalya ve Muğla ile Aydın dolaylarında türkülerde konu olan bir "İnce Mehmed" vardı. Zamanla Yaşar Kemal'in roman kahramanını gerçek görme eğilimi ağır bastı. Oysa roman kahramanları yazarlarının yarattıkları ve olaylar zinciri içinde yaşattıkları insanlardır. İnce Mehmet, romanada olurken elbette bunun bir sebebi vardı. Bu neydi ?

Bu Yaşar Kemal'in Anadolu'daki olayları incelerken etkilendiği, sevdiği bir ismi romanına koymasıydı. İşte bu konuda Prof. Dr. Pertev Naili Boratav'ın yazdıkları:

"... İnce Memed'in adını Yaşar Kemal, sanırım, ikinci dünya savaşı yıllarında Ruhi Su'nun söyleyip yaydığı, sevdirdiği,

İnce Mehmed ne yaptydım ben sana ?

Diye başlayan ve

Yüce dağ başında bir ulu kartal

Açmış kanadını dünyayı örter

Bazı yiğit vardır ölümden korkar

Ben korkmam ölümden, er geç yolumdur. dizeleriyle tamamlanan ünlü Dinar Türküsünden esinlenmiştir; konusunu işlerken de bu hikayeye o türküde anlatılmayan, Çukurova ve Torosların bir "Eşkiya Destanı"nın enginliğini vermiştir.

" (1)

Mehmed Bayrak da olayı şöyle değerlendiriyor:

"Kuşkusuz Yaşar Kemal, söz konusu romanında İnce Memed'in yaşamını işlerken, türkülere konu olan eşkiya İnce Memedi biliyordu. Yaşar Kemal'in İnce Memed'in öyküsünü ve türküsünü bildiğini, romanından önce yayımlanan bir yazısından öğreniyoruz. Yazar, sözkonusu yazısında "İnce Mehmet ne yaptydım ben sana?" dizesiyle başlayan türkünün öyküsünü anlatıyor ve türküyü veriyor. Ancak eşkiyalık olgusunu yakından gözlediğini bildiğimiz Yaşar Kemal'in romanı, salt İnce mehmet'in yaşamına indirgenme

(*) : Saffet Uysal T R T Antalya Radyosu'nda yapımcı.

meli, tersine bir çok kişi de olayın beslediği bir" erdemli eşi-yalık" romanı olarak görülmeli." (2)

İnce Mehmet araştırmamızla saptadığımız kadarıyla 1872-1877 yılları arasında doğmuştur.

Konar göçer yörüklerden Saçı karalı aşiretinden Gülceğiz Ramazan'ın oğludur. Bu aşiret kışın Aydın ve Antalya taraflarında, yazınsa Afyonkarahisar'ın Sultandağları ile Antalya, Konya, İsparta sınırlarının keşiştiği yerde bulunan Anamas yaylalarında yazlamaktaydı. Konar göçerliğin yanısıra 1900'lü yıllardan sonra bazı yörükler köylerden toprak satın almaya giriştiler. İnce Mehmed'in babası Gülceğiz Ramazan'da şimdi Afyon'un Çay ilçesine bağlı Göçen (şimdiki adı Çayırözü) köyünden de ikiyüz dönüm kadar tarla satın aldılar. İnce Mehmet'in dayıları da bu köyden tarla satın aldılar.

Doğal ki, yörükler satın aldıkları tarlalarda hemen çiftliğe geçmiyorlardı. Bunun da sebebi tarım için örgütlenmiş olmadıklarındandı. bunun içi satın alınan tarlalar bazan otluk olarak bırakılıyordu. İşte İnce Mehmet'ler Geneli köyünde satın aldıkları tarlalardan büyükçe birisini de otluk olarak bıraktılar. İnce Mehmet kendi aşiretinden Sultan adında bir kadınla evli. Ancak o günlerin koşulları içinde tarla satın aldığı Geneli köyünde de Senem adında bir başka kadınla da evleniyor. Geneli köyündeki yerleşik halkın önde gelenlerinden Buhurculardan bazıları bu evliliği hoş karşılamıyor. Özünde kendi yerleştikleri köydeki varlığın paylaşılmaması sebebine dayanıyor. Senem'in bir başka aşiretten kişiye varması da onları rahatsız ediyor. Bu nedenlerle dolaylı yoldan bazı girişimlerde bulunuyorlar. Bunlardan birisi Buhurcular'ın hizmetinde bulunan hizmetkarların İnce Mehmet'lerin otluk olarak ayırdıkları yerlere hayvan sürümleri ve otları yedirmeleri oluyor. Birkaç olaydan sonra iş silahlı çatışmaya kadar varıyor. Olaylar bundan sonra gelişiyor ve bir daha da durmuyor.

Buhurcular, konar göçer bir aşiret. Avşar. O yöreye ve Ege'ye İnan'dan döl devesi getirdikleri için Buhurcular olarak biliniyor. Bilindiği gibi döl devesini "Buhur" denir.

Birinci Dünya Savaşı Anadolu'(yu kasıp kavurmuş. Çeşitli cepheelerde yüzbinlerce insan ölmüş. Savaşların yorgunluğu insanları perişan etmiş. Devlet var yok gibi. Birinci Dünya Savaşı sonunda Türkiye'nin birçok yerini düşman işgal etmiş.

Bu ortamda kimin kime gücü yetiyorsa, isteyen istediğini yapıyor. Bir yerde aşiretler kendi kendilerini savunmak durumunda. Kurtuluş savaşı hazırlığının sürdürüldüğü bu ortamda bazı efeler Kuvay -1 Milliye'ye katılıyor.

Bu sıralarda Dinar çevresinde 50-60 atlı ile büyük bir güç olan eşkiya Koca Mustafa ve adamları var. Afyonkarahisar, Denizli İsparta, Burdur ve Uşak taraflarında dolaşıyorlar ve etkin bir güçleri bulunmakta.

Koca Mustafa gerek ileriye göremediğinden, gerekse güvenemediğinden Kuvay-ı Milliye'ye katılmıyor. O yörelerde eşkiyalığa devam etme kararı veriyor. İnce Mehmet'le bu tarla ve Senem sorunundan silahlı çatışmaya kadar varan sürtüşmeye giren Buhurcular ise Koca İbrahim'in başkanlığında 15 kişiyle Demirci Mehmet Efe'ye, katılıyorlar.

Gülceğiz Ramazan; yani İnce Memet'in babası halim salim , silahlı işlerden hoşlanmayan bir kişidir. Buhurcular'la silahlı çatışmaya girdi diye oğluna kızıyor bile. Bundan dolayı oğlu milli kuvvetlere katılırsa aşiret yalnız kalır ve eziyet görür diye oğlunu askere göndermez. Bu işlere nasıl başladıysa öyle bitirmesini, kendilerini yalnız bırakmamasını ister.

Millici çetelere katılan Buhurcular ise zaman zaman Dinar çevresine gelerek, bu kuvvetlere katılmaktan dolayı biraz da güçlenmenin verdiği şımarıklıklarla İnce Memet'lere baskınlar yapmaktadırlar. İnce Mehmet de 4-5 kişiyle dağdadır ve uzaktan aşiretini kollamakta , korumaktadır. Yörede Buhurcular'ın obayı basacağı haberi dolaşmaktadır. Bu söylentilere dayanarak İnce Mehmet babasından Buhurcular'a baskın yapmak için izin ister ama bir türlü u izni koparamaz. Gülceğiz Ramazan Buhurcular'ın kendilerine, obaya baskın yapacağına ihtimal vermez.

Bir söylentiye göre, gözç ettikleri yurt yerinden toprağa gömdükleri sarı liraları getiren kadınların önüne geçen Buhurcular onların elindeki paraları alırlar. Bu paranın getirileceğinin haberini de Buhurcular'a Senem'in ilettiği söylenmektedir. İşte bundan sonra iş tamamen başka boyutlara varır. Bunun üzerine İnce Mehmet daha kalabalık bir grup alan Koca Mustafa'ya katılır. Koca Mustafa ile İnce Mehmet'in aşireti arasında biraz kan bağı da bulunmaktadır. İnce Mehmet'in Koca Mustafa'ya katılması, Buhurcular için Koca Mustafa'nın

da düşman tanımalarına sebep olur. Ayrıca Kuvay-ı Milliye güçleri Koca Mustafa'yı yakalamak için Buhurcular'dan yararlanmak istemektedir. Kurtuluş Savaşı'nın verildiği yıllarda Koca Mustafa ve yanındakiler biraz daha rahat dolaşırlar. Zaten İnce Mehmet'in Koca Mustafa ile birliktekileri 3-4 yılı geçmez.

Düşmanın kovulması Cumhuriyet'in ilan edilmesi sonucu içerde kalan eşkiyanın temizlenmesini çabuklaştırır. Zaten Koca Mustafa ve adamları için de barınmak zorlaşmıştır. İnce Mehmet'le Koca Mustafa arasında ayrılıklar başgöstermiştir. Koca Mustafa'nın adamları vardıkları yerlerde kadına kıza sarkıntılık etmektedir. İnce Mehmet bu tür davranışlara karşıdır. Hatta bir söylertiye göre İnce Mehmet Afyon'un yeni ilçe olan Başmakçı yakınlarında bir köyde iki kadının ırzına geçen, Koca Mustafa'nın iki adamını O'nun gözü önünde öldürmüştür. İnce Mehmet'in yeğeni Resul'u da aynı konudan daha önce tokatladığı bilinmektedir. İşte bu öldürme olayından sonra iki gruba ayrılırlar. Koca Mustafa'yla kalmak isteyenler kalırlar, İnce Mehmetle ayrılmak isteyenler ayrılırlar başka yöne giderler. Koca Mustafa'nın öz dayısı Karahisarlı da İnce Mehmetle gelir. İnce Mehmet'in kardeşi Osmanla birlikte ayrılanlar 6-7 kişidir. Geri kalanlar Koca Mustafa'yla kalırlar. Hatta İnce Mehmet'in yeğeni Resul da Koca Mustafa'yla kalır ve daha sonra öldürülür Koca Mustafa ile.

İkiye bölünen topluluk zayıflamıştır. Devlet güçleri ve özellikle Buhurcular Koca Mustafa'yı adım adım takip etmektedir. Dinar'ın Karataş köyü yakınlarında Koçkayası denilen mevkide Koca Mustafa ve adamları sabahtan akşama kadar süren bir çatışma sonunda Buhurcular tarafından öldürülürler. Bu olay ayrılmanın meydana gelmesinden beş on gün sonraya raslar. Birkaç kişi de bu çatışmadan kaçarak kurtulur.

Yeğeni Koca Mustafa'nın öldürülmesinden dolayı, dayısı Karahisarlı üzgündür. En ufak bir olayı bahane edip yanındakilere çok kötü davranmaktadır. İnce Mehmet'in neden böyle yaptığını sorması üzerine:

"Mehmet bundan sonra benim tüfeğin namlusu sağa da döner, sola da döner" demiştir. Bunun üzerine İnce Mehmet kararını verir. Bu işin sonu yoktur, ayrılacaktır.

Şuhut taraflarında atlarla giderlerken kardeşi Osman'ın

kolundaki sargıyı değiştirmek için atlarla geride kalırlar. Atlarının dizginlerini sargıyı değiştirmek için atlarla geride kalırlar. Atlarının dizginlerini ters yöne çevirip sürüp giderler. Gidiş o gidiş...Bundan sonra eşkıyalığı bırakacak ve yeni bir hayata başlayacaktır. Sultan Dağları'nda kiraz yaylası'nda 5-6 ay eyleşirler Hazırlıklarını yaparlar Orada bir mağaraya silahlarını ve 5. 000 mermiyi gömerler. İki kardeş silahlarını gömdükten sonra ağlaşırlar.

Sağda solda bulunan paralarını aldıktan sonra Çukurova'nın yolunu tutarlar. Orada kendi aşiretlerinden ileri gelen birisinin yanında eğleşirler. Çukurova'da kardeşi Osman bir başka aşiretten bir kızla evlenmek istediğini bildirir ağabeyine. İnce Mehmet razı olmazsa da dinletemez. Osman evlenir. Ancak, kayınbiraderleri tarafından parasına tamah edilip av yaptıkları dağlarda öldürölür. İnce Mehmet oradan da ayrılır. Bir varsayıma göre kardeşini öldürenlerden 5,6 kişiye göç zamanı öldürüp ortadan kaybolur. Bir başka söylentiye göre ise Çukurova'da ahablık ettiği, çadır komşusu Hoca adıyla bilinen birisine: "Benim çocukların emaneti senin" deyip kardeşini öldürenlerden intikam almak ister.Hoca da: " Mehmet, ben hiç bir şeye mukayyet olamam.Öldürmekle bir yere varılmaz." Deyip O'nu yatıştırdıdır. Oğlu İnce Ramazan'ın da değerlendirmesi bu yöndedir. Ancak burada, babasını çok adam öldürmüş biri olarak göstermek istemeyen bir duygu da öne çıkmış olabilir.

Bu arada Afyonkarahisar'da kalan karısını ve çocuklarını Çukurova'ya getirir. Yeni bir düzen kurar. Artık İnce Mehmet değildir adı. Molla Mehmet veya Pes Efendi'dir. 200 kadar davar edinir, konup göçmeye başlar.

Bir süre sonra Mersin taraflarında davarcılık daha iyi olduğu için o tarafa kayar.

Mersin'de İlemin Köyü kuzeyinde kalırlar kışları. Yazlarıysa Bolkar Dağı yaylalarında yazlarlar. Buralara hem Konya yüzünden, hem de Mersin yüzünden yörükler yaylaya çıkmaktadır. Buradayken küçük kardeşi Ali'yi Develi'den eve-rir. Yanyana iki çadır olarak uzun konup göçerler. O çevrenin gün görmüş,ileri gelen kişileri İnce Mehmet'in gerçek kimliğini bilirler, fakat kimseye söylemezler. O'nu kollarlar. Zaman zaman köy korucularının otlakiye parası almak için rahatsız et

tikleri olur. Bu yöredeki yaşayışında İnce Mehmet (buradaki adıyla Pes Efendi veya Molla Mehmet) halim selim, hoş görü- lü ve yumuşak bir adamdır. O'nun bu halini görenlerin eşkiyalık yapan biri olduğuna inanmazlar.

Bu çevrenin ileri gelenleri zaman zaman ve yeri geldiğinde:

" O adama dokunmayın, O'nun ne olduğunu bilmiyorsu- nuz, varmayın üstüne " derler.

1937 yılının kışı geçip yaylaya göç zamanı yaklaşırken İnce Mehmet hastalanır. Birkaç kez Mersin'e doktora götürürler. Sapaçayır denilen yerde artık iyice yatağa düşer. Oğlu Ramazan'ı Nemin köyünde ilkokula göndermektedir. 1. sınıftadır Ramazan. Sapaçayır'da yatağa düştüğünde Rama- zan oğlakları başındadır. Anası, İnce Mehmet ruhunu teslim etmeden önce oğlu Ramazan'ın gömleğini verir. Gömleği kok- lar ve orada ölür İnce Mehmet. Bundan sonraki durumu da oğlu Ramazan'dan aktaralım:

" Babam ölünce artık konma göçme olmayacağı için Ay- rancılı'nın Çat köyünde babamı sevenler burada kalın dediler. 5-6 deveyle davarı amcam Ali sattı. Develeri 35 liraya, keçileri de 2,5 liraya. Yerine tanesi 5 er liraya koyun aldık. 50-60 koyun ettik. O köyde 7 sene kaldık. Ninem o köyde vefaati etti. Burada ben 3 sene eski yazı okudum. Sonra Orzala köyünde Yörük İbrahim vardı, bize de akraba olurdu biraz. Orada kaldık bir sene. O'nun da amacı amcama koyun güttürmekmiş. Keleşler, Sıdırva ve Orzala'da kaldık. 17 yaşındaydım. Ben ve bizim hanımı kaçırdım. Anam da Orza- la'da öldü. Durumumuz kötüleşti. Adana'ya gidip amcamla bir inşaatta çalıştık. Babamın dayısının çocuklarından Afyon'dan mektuplar gelmeye başladı. Buralardaki arazilerimiz onun bunun eline geçti, gelin diye. 1947 nin güzünde Göcen'e gel- dik. Amcam kalan koyunları orada satmış. Evi de satmış. Bu- rada bir eve girdik. Tarlalar için bir mahkemeye başvurduk Bolvadin'e. Bereket ki tapu varmış. Kimisini mahkeme kararıyla, kimini de cebren geri aldık. Böyle böyle işte bu günlere geldik."

Şimdi hikaye bu. İnce Mehmet üstüne neden türküler yakılmış, İnce Mehmet'in özelliği ne? Halk kendisini neden se- viyor?

İnce Mehmet, sayılan sevilen bir kişinin; Gülceğiz Ramazan'ın oğlu. Dürüst bir insan.

Bir başkasının hakkına saldıran biri değil. Buhurcular'la olan sürtüşmelerinde İnce Mehmet haklı. Neden? Çünkü tarlalarına hayvan bırakan, İnce Mehmet'i kışkırtan, tarlalarını satmaya zorlayan veya bırakmasını bekleyen karşı taraf...

Senem konusunda da İnce Mehmet art niyetli değil. O günlerin koşulları içinde dul kalan Senem'le meşru zemin üzerinde evlenmiş. Ancak başına gelenler biraz da Senem'le evlenmesinden kaynaklanmış. Bunu da belirtmekte yarar var.

İnce Mehmet'in sevilmesinde-bir başka neden de, attığını vuran cesur ve eşkıyalığın kurallarını iyi bilen biri olmasındandır.

Birçok eşkiyada olmayan özellikler İnce Mehmet'te vardır. Kimsenin canına malına ırzına kötülük yapmadığı gibi yapanlara da karşıdır.

Düşmanlarıyla çatışmaya girdiğinde bile çok darda kalmadıkça cana kıymayan biri olarak bilinmektedir. Kendisini çeviren Buhurcular'ı şafakta uyur bulduğu halde hiçbirine dokunmadan oradan ayrılmıştır. Bu da, O'nun erdemli bir kişi olduğunu gösterir.

Buhurcuoğlu Hüseyin yaptığımız bir röportajda şöyle demiştir:

" Atıcıymış, telefon telini kırdırırılmış mavzerle. Sonra O'nda ırz meselesi yok. Ama ağabeyim Buhurcu Ali'de ırz meselesi vardı."

İnce Mehmet yakışıklı ve gösterişli bir kişiymiş. Sevilmesinde bununda etkisinin olduğunu varsayıyorum. Koca Mustafa'nın doğup büyüdüğü eskiden Dinar'a bağlı Kırık'lar köyünden (Şimdi Dazkırı'nın Gökçek köyü) Nazif Ayyıldız İnce Mehmet için:

" Zarplı, gösterişli bir adamdı yeğen " demişti.

Üzerine türküler yakılmasında ve sevilmesinde, ortadan kaybolmasının da etkisi olsa gerektir. Çünkü halk arasında İnce Mehmet'le ilgili çok söylenti vardır.

Kurtuluş Savaşı sırasında Şuhut'ta bulunan bir Yunan birliğinin içine kadar girerek nöbetçinin silahını aldığı belirtilmektedir. Yakındaki Türk subayına 100 kadar adamla bu birliği basmayı teklif ettiği, ancak subayın böyle bir iş için yetki

si olmadığı için teklifi kabul etmediği anlatılmaktadır.

Benim başımdan da İnce Mehmet'le ilgili bir olay geçti. 1965 yılında Mardin'in Derik İlçesi'nin bir köyünde öğretmenlik yaparken Derik'te bekçibaşı olarak bir kişi Dinar'lı olduğumu öğrenince İnce Mehmet'in Derik'e geldiğini, 4 sene kadar orada kaldığını ve orada kendilerini ağalara karşı bir çete kurmayı teklif ettiğini söyledi. İnce Mehmet adından yararlanmak isteyen bir kişi böyle bir teklif yapmış olabilir. İnce Mehmet 1937 yılında öldüğüne göre, kendisine bu teklifin 1956-57 lerde yapıldığını anlatan bekçibaşı muhakkak ki İnce Mehmet adını kullanan bir başka Mehmet'le kearşılaştı.

Burada halk arasında ve türkülerde yapılan bir yanlışlığa da değinmek istiyorum.

Koca MUSTAFA'nın vurulduğu zaman İnce Mehmet'in o çatışmada kaçtığı dile getirilir. Bu yanlıştır. Yanlıştır, çünkü o çatışmada İnce Mehmet yoktur. Ancak yeğeni Resul vardır ve O da öldürülmüştür. İnce Mehmet'i o çatışmada varmış gibi gösteren Türküler sonradan karıştırılmıştır. İnce Mehmet'i bir başka efenin yardımcısı, yordakçısı ayak işlerinde kullanılan biri gibi gösteren anlatımlar ve türküler de yanlıştır. İnce Mehmet Koca Mustafa ile birlikte dolaşmıştır ama , O Koca Mustafa'dan daha yaşlı, daha yetenekli, strateji ve taktiği daha iyi bilen bir eşkiyadır. yeni durumlara çabuk uyum gösterir. İnce Mehmet'i Koca Mustafa'yla karşı karşıyaymış gibi gösteren anlatımlar ve dörtlükler de yanlışlıklarla doludur. Koca Mustafa İnce Mehmet'le ayrıldığı için üzgündür. Bunun için türkülerde:

" İnce Mehmet ne yaptım ben sana " söyleyişinden bu ayrılığın yakınması vardır.

" Eyvah İnce Mehmet aldırдын beni " dizesinde de yanında İnce Mehmet olmadığı için vurulduğunu söylemektedir sanki.

Arkadaşım İnce Mehmet bul beni", "ara sor beni" gibi söyleyişler de gene aynı duygularla türküleştirilmiştir.

Bu bildirinin konusu İnce Mehmet türküleri değil. Bu bakımdan türküler üzerinde fazla durmadım. Bu türküler de ayrı bir inceleme konusu olabilecek zenginlikte. Çukurova ile İnce Mehmet'in ilişkisi böyledir. O, kaybolmayı Çukurova topraklarında aramıştır. Bulmuş mudur, bulamamış mıdır?

Bir yerde bulmuştur. Bulmuştur, çünkü ünü belki de bu

sayede dünyayı tutmuştur.

bulamamıştır. Bulamamıştır, çünkü kardeşini bu topraklarda bırakmıştır. Kendi bedenini bu topraklarda bırakmıştır. Kendinden sonra anası ve karısı Torosların öbür yüzünde kalmışlardır. Oğlu Ramazan Afyonkarahisar'ın Çay ilçesi'ne bağlı Göçen Köyü'ne dönmüş ve orada yaşamını sürdürmektedir. Kızları Çukurova toprağındadır...

60-65 yıllık bir ömür. Olaylarla, sıkıntıyla, acıyla dolu bir yaşam. İşte İnce Mehmet ve Çukurova. Gerçek kimliği ile .

Kaynaklar:

(1): Prof. Dr. Pertev Naili Boratav, Folklor ve Edebiyat 1 Adam Yay, 1982, s. 411.

(2): Mehmet Bayrak, Eşkıyalık ve Eşkiya Türküleri, s. 179-183.

14- Musa Seyirci-Ahmet Topbaş, İnce Memet Üzerine, 1985 Folklor ve Etnografya Yıllığı, Anadolu Sanat Yay, s. 329-337.

15- Mazlum Nusret Kılıçkırın, Dinar Halk Oyunları, 1. Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Afyon Belediyesi Yayınları, s. 19-23.

16- Saffet Uysal, Dinar Çevresinde Kerem havaları, a.g.e, s. 25-30.

17- Saffet Uysal'ın İnce Mehmet'in oğlu İnce Ramazan'la (İsa Kamacı) Çay'ın Göçen Köyünde yaptığı konuşmanın 12 sayfalık metni. Temmuz. 1989.

7- Saffet Uysal'ın Dazkırı'nın Gökçek köyünden 1325 doğumlu Nazif Ayyıldız'la yaptığı ve yazıya geçirdiği 6 sayfalık konuşma metinleri. Ekim. 1989.

18- Saffet Uysal'ın Buhurcu oğlu Hüseyin'le (1920 doğumlu) Haziran 1987 yılında yaptığı ve yazıya geçirdiği 8 sayfalık konuşma metni.

19- Saffet Uysal'ın Dinar'ın Badem'li köyünde 1314 doğumlu Bayram Uysal 1317 doğumlu Havva Uysal'la yaptığı ve yazıya geçirdiği 15 sayfalık metinler. Konuşma tarihi: 1979.

20- Özay Gönlüm'ün okuduğu "Buhurcular" türküsü, T R T Antalya Radyosu Arşivi, band, numarası, B-548-6.

21- Mahalli sanatçı Hüseyin Kayhan'ın okuduğu " Buhurcular " türküsü, T R T Antalya Radyosu arşivi, band numarası, B-853-3.

12- Mahalli sanatçı Rıza Yağızın okuduğu Buhurcular türküsü , T R T Antalya radyosu arşivi, band numarası, A-110-2

13- Mahalli sanatçı Hüseyin Kök'ün okuduğu Buhurcular türküsü ,T R T Antalya radyosu arşivi, band numarası, A-110-2.

22- Mustafa Koçak'ın seslendirdiği " İnce Mehmet " türküsü, T R T Antalya Radyosu arşivi, band no: A-167.

23- Davul zurnayla çalınan İnce Memed havası, T R T Ant. Radyosu arşivi, band no: A-134.

24- Saffet Uysal'ın özel arşivindeki, Musa ve Hüseyin Gezgin, Hüseyin Bal Tekin Kuzey'in konuşma ve bandları.